

سخن غزالی:

غزالی در احیاء العلوم، بعد از آنکه به طور مفصل نقل می‌کند «قد فعل ذلك كثير من السلف الصالح صحابی و تابعی» از ابوطالب مکی (م: ۳۸۶) که اهل حجاز حتی در ایام تشریق، غنا را مرتکب می‌شده‌اند.

و تا روزگار وی بر این امر مواظبت داشته‌اند. غزالی سپس به رفتار بزرگان صوفیه در غنا اشاره می‌کند که بسیاری از آنها به صدای کنیزکان هم گوش می‌داده‌اند.

وی سپس به بیان ادله خویش در اباحه سماع می‌پردازد و می‌نویسد:

«ان الغناء اجتمعت فيه معان ینبغی أن یبحث عن أفرادها، ثم عن مجموعها، فإن فیہ سماع صوت طیب موزون مفهوم المعنی، محرک للقلب، فالوصف الأعم أنه صوت طیب، ثم الطیب ینقسم إلى الموزون و غیره، و الموزون ینقسم إلى المفهوم كالأشعار و إلى غیر المفهوم كأصوات الجمادات و سائر الحيوانات.»^۱

توضیح:

۱. غنا، صوت خوب موزون، مفهوم المعنی، محرک قلب است.
 ۲. صوت، وصف اعم است، صوت خوب به موزون و غیر موضوع تقسیم می‌شود و صوت موزون به مفهوم (شعر) و غیر مفهوم (اصوات حیوانات و سازها) تقسیم می‌شود.
- وی سپس** به نکته ای اشاره می‌کند که صدای خوش هم مثل رنگ خوب و یا بوی خوب و یا نرمی اشیاء و یا طعم خوب و یا شیرینی علم است.

«أما سماع الصوت الطیب من حیث إنه طیب، فلا ینبغی أن یحرم، بل هو حلال بالنص و القیاس أما القیاس. فهو أنه یرجع إلى تلذذ حاسة السمع، بإدراك ما هو مخصوص به و للإنسان عقل و خمس حواس، و لكل حاسة إدراك، و فی مدركات تلك الحاسة ما یستلذ، فلذة النظر فی المبصرات الجمیلة كالخضرة و الماء الجاری و الوجه الحسن و بالجملة سائر الألوان الجمیلة و هی فی مقابلة ما یكره من الألوان الكدرة القبیحة، و للشم الروائح الطیبة، و هی فی مقابلة الأتتان المستكرهة، و

۱. احیاء علوم الدین ج ۲، ص ۴۳۲.

للذوق الطعوم اللذيذة كالدسومة و الحلاوة و الحموضة، و هى فى مقابلة المرارة المستبشعة، و
للّمس لذة اللين و النعومة و الملاسة، و هى فى مقابلة الخشونة و الضراسة، و للعقل لذة العلم و
المعرفة، و هى فى مقابلة الجهل و البلادة فكذلك الأصوات المدركة بالسمع تنقسم إلى مستلذة
كصوت العنادل و المزامير، و مستكرهة كنهيق الحمير و غيرها، فما أظهر قياس هذه الحاسة و لذتها
على سائر الحواس و لذاتها.»^١

درس خارج فقه الإمامية سيد حسن خميني

١. احياء علوم الدين ج ٢، ص ٤٣٢.

